

למה מדליקים

שני ניסים מרכזיים אירעו בחנוכה:

- נס הניצחון במלחמה ושמחת כן בוטלו כל גזירות השמד של היוונים.
- נס פך השמן, שלאחר הניצחון, בכ"ה בכסלו נכנסו להיכל ומצאו בו רק פך שמן אחד טהור, שהספיק להדלקה של שמונה ימים, עד שהכינו שמן חדש (רמב"ם פ"ג).

ומפני כך תיקנו חכמים שיהיו שמונת ימים אלו שהתחילו בניצחון בכ"ה כסלו ובנס פך השמן, שיהיו ימים של שמחה והלל, ושידליקו נרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה, להראות ולגלות את הנס.

מי מדליק

רקע

תקנו חכמים להדליק נר בכל אחד משמונת לילות חנוכה.

ויש כמה דרגות בקיום המצווה (סי' תרע"א ס"ב).

- **חובה:** מצוות נר איש וביתו - נר אחד כל יום לכל משפחה.
- **מהדרין:** נר לכל אחד ואחד, כלומר כל אחד מבני הבית מדליק נר אחד לעצמו כל יום.
- **מהדרין מן המהדרין:** מוסיף והולך, ביום הראשון נר אחד וביום השני שני נרות וכו'.

יש שני הסברים בחילוק בין שיטת המהדרין, לבין שיטת המהדרין מן המהדרין:

שיטת הרמב"ם: למהדרין מן המהדרין - כל אחד מבני הבית ידליק כל יום - מוסיף והולך, וכ"פ הרמ"א.
שיטת התוספות, שהדעות חלוקות, על מה לשים את הדגש, על מספר הימים או על מספר בני הבית, והמהדרין מן המהדרין טוענים שהמצווה לשים את הדגש על מספר הימים. ואדרבה אם כ"א מבני הבית ידליק, לא יהיה ניכר שזה כנגד הימים אלא זה יראה שזה כנגד בני הבית. וכך פוסק השולחן ערוך.

הלכה למעשה

לבני ספרד: רק אחד מבני הבית מדליק את החנוכה כל יום, ושאר בני הבית¹ יוצאים ידי חובה בהדלקתו.

מקורות והוספות

¹ לכתחילה שכל בני הבית יתקבצו למקום ההדלקה (סי' תרע"ז ס"ג כדי שישמעו הברכות). אך למעשה גם מי שלא נמצא בבית בשעת ההדלקה יוצא ידי חובה בהדלקה זו (תרע"ז ס"א).

לבני אשכנז: כל אחד מבני הבית מדליק חנוכיה כל יום².

במה מדליקים

כל השמנים ונרות שעווה כשרים, אבל מצווה מן המובחר בשמן זית כיון שאורו צלול ויפה וכן על ידו נעשה נס (ערוך השולחן סי' תרע"ג, א ע"פ הראשונים. וכ"כ עוד אחרונים).

זמן ההדלקה

בשקיעת החמה, עד שתכלה רגל מן השוק.

תחילת זמן ההדלקה

הגמרא אומרת שזמן ההדלקה הוא בשקיעת החמה³.

שיטת השו"ע צאת הכוכבים, וכך נהגו בני ספרד ועדות החסידים (שו"ע סי' תרע"ב ס"א). שיטת הגר"א בשקיעה.

שיטת החזו"א בערך 20 דקות לאחר השקיעה וכך יוצא יד"ח לכל השיטות (אורחות רבינו ח"ג עמ' יד).

סוף זמן הדלקה

- **לכתחילה:** להדליק בזמן הנ"ל ולא יותר מאוחר מזמן 'עד שתכלה רגל מן השוק'⁴.
- **בדיעבד:** כל הלילה - עד עלות השחר - ויקפיד שיהיו שם בנית בית ערים, לפרסום הנס (סי' תרע"ב ב).

כמות השמן

כמות שמן שהנר ידלק כל זמן שיש פרסום נס, כלומר עד שתכלה רגל מן השוק (סי' תרע"ב ס"א) ולכן:

צריך שהנרות יוכלו לדלוק לפחות חצי שעה לאחר צאת הכוכבים (עד שתכלה רגל מן השוק), ויש מהדרין לתת כמות שמן בשיעור של כמה שעות - עד שתכלה רגל מן השוק בזמנינו (בערך חמש שעות).

מקורות והוספות

² והמנהג שנשים לא מדליקות, אלא א"כ היא גרה לבד (סי' תרע"ה סק"ט במשנ"ב).

³ בשעת הדחק, כשלא יוכל לקיים את מצוות ההדלקה בזמן - אף לא על ידי שליח, ידליק בפלג המנחה (סי' תרע"ב ס"א).

⁴ בזמנם זה היה חצי שעה לאחר זמן הדלקה. וגם כיום לכתחילה יש להקפיד להדליק בשעה הזו. אך מי שנוהג להדליק בתוך הבית, והפרסום נס הוא רק לבני הבית, יכול להדליק מאוחר יותר (סי' תרע"ב ס"ב).

מי שלא נמצא בבית בזמן ההדלקה

יבחר באפשרויות כדלהלן:

- ימנה את אשתו או כל שליח אחר שידליקו בביתו - מפני ששלוחו של אדם כמותו (הסכמת הפוסקים, וכ"כ בחזו"ע יחו"ד ח"ג סי' נא).
- ישתדל להדליק עד השעה שבו יש תנועה מסחרית באזור שלו (9-10)
- ידליק עד עלות השחר בנוכחות בני הבית.
- ידליק מוקדם מפלג המנחה.

היכן מדליקים

בפתח הבית שנראה לרשות הרבים.

גובה

- **לכתחילה** מעל ג' טפחים מהרצפה⁵, ולא יותר מגובה עשרה טפחים⁶.
- **כשר** עד 20 אמה⁷.
- **פסול** הדליק מעל 20 אמה מקרקע הרחוב לא יצא יד"ח, כיון שהולכי הרחוב לא רואים את הנרות ואין בזה פרסום הנס. **ובזמנינו שיש שכנים שגרים גם מעל 20 אמה, להרבה מהפוסקים יוצאים יד"ח**, וכך נוקט גם הגר"ע יוסף קיצוש"ע חזו"ע חנוכה פ"ג יט וכן מורה הגר"ע פריד) וטוב להניח אמלתרא, דהיינו משהו שמושך את העין, כגון נורות צבעוניות וכדו' (עי"פ הגר"ע פריד והרב לובין). והגרש"ז למד שזה לא מועיל כי צריך פתח הפתוח לרה"ר ושכנים לא נחשב רה"ר.

איזה פתח

בית פרטי או דירת גן: בפתח החצר של הבית מבחוץ. בצד שכנגד המזוזה. ואם אין מזוזה מדליק בצד ימין. ואם אין שם פתח או לא שייך להדליק, ידליק בפתח ביתו.⁸

מקורות והוספות

⁵ בערך 24 ס"מ. ולחזו"א 28.8 ס"מ, כדי שיהיה ניכר (סי' תרע"א ס"ו).

⁶ בין 80 ל-96 ס"מ. אבל אם יש לו מקום שיש בו יותר פרסום נס שידליק שם אפילו שהוא גבוה מעשרה טפחים.

⁷ 9.6 מטר. ולחזו"א עד 11.52 בערך.

⁸ ואם יש יותר פרסום נס בחלון, דעת החזו"א

בניין דירות: לרוב הפוסקים ידליק בחלון שפונה לרשות הרבים⁹ (כך נקטו רוב פוסקי בני ברק ע"פ החזו"א, וכך נקט גם הגר"ע יוסף) ויש אומרים שידליק בפתח הבניין (הגרש"ז אורבך והגר"ש אלישיב).

איזה בית

נר חנוכה שייך רק למי שיש לו בית.¹⁰

מה נחשב ביתו של המדליק?

לא מספיק להדליק בסתם בית, אלא צריך שיהיה למדליק קשר וזיקה לבית הזה (סי' תרע"א ס"ז) ולכן: כל אדם חייב להדליק בבית שלו, ולא יכול לצאת ידי חובה אם מדליק בבית זר.

ואם עוקר את דירתו,

- הולך רק לסעוד במקום אחר (כגון מסיבות וכו') - חייב להדליק בביתו. ולא בבית המארח.¹¹
- דעת הפרי חדש שאם עבר לכל החנוכה לבית אחר, ידליק רק בבית החדש (סי' תרע"ז).

ועיין עוד בנושא זה בקובץ שו"ת המצורף.

מקורות והוספות

⁹ ומי שמדליק בפתח הבניין יוצא יד"ח, אך הסיבה שרובם מדליקים בחלון, משום שחוששים לשיטת רש"י שמביא הביאור הלכה בסי' תרע"ה ד"ה פתח החצר, שלא יוצאים יד"ח בפתח החצר-פתח הבניין כי צריך שיהיה ניכר גם לבני הבית.
¹⁰ הגמרא אומרת שמי שלא מדליק נר חנוכה, יברך את ברכת הרואה - כלומר "שעשה ניסים...". תוספות במסכת סוכה דף מו. מסביר מדוע הגמרא אומרת שיברך ברכת הרואה על נר חנוכה של מישהו אחר שהדליק, מדוע שלא ידליק בעצמו, ומכאן מסיק תוסי' שמדובר על אדם שאין לו בית ולכן לא יכול לקיים את מצוות ההדלקה בעצמו. וכן מבואר בבית יוסף בסי' תרע"ט סעיף ז. ובמשנ"ב סק"ב.

¹¹ ואם ידליק שם, קרוב הדבר שברכתו לבטלה. אבל גם ישן שם, לרוב הפוסקים יכול להדליק שם בברכה. ולכן מי שנוסע לשבת להתארח, יכול להדליק בערב שבת בבית המארח, ובמוצ"ש לדעת הגר"ע יוסף אם לא נשאר לישון שם - חייב לחזור ולהדליק בביתו. ודעת פוסקים אחרים שאם מתעכב בבית המארח ומתכן לסעוד שם, יכול להדליק שם בברכה, וכך מורה הגר"ע פריד.